

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin

Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 571090 1593 0000 0000 5901 5348

tel./fax 068 3828236, e-mail: lkp@lkp.org.pl, <http://www.lkp.org.pl>

Gatunki roślin z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej w oficjalnym polskim projekcie (maj 2004) sieci Natura 2000

Metoda: Wybór obszarów siedliskowych zaproponowanych do sieci Natura 2000 przez Ministra Środowiska (maj 2004; "propozycja rządowa" - 184 obszary) porównano z treścią SDF opracowanych jako "konceptcja sieci Natura 2000" przez NFOŚ & IOP (wersja z lipca 2003, z uzupełnieniami z listopada 2003). NA wstępnym etapie nie weryfikowano danych zawartych w tych formularzach. Ostoje "znaczące" to te, które w SDF-ach dostały ocenę A-C (patrz metodyka Natury 2000). Analizę wykonano na podstawie danych zebranych w formularzach danych przez Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie i Wojewódzkie Zespoły Realizacyjne.

W drugim etapie prac starano się zweryfikować informacje w świetle współczesnej wiedzy. Uzupełniono o zebrane od specjalistów informacje i uwagi dotyczące stanu konkretnych populacji i ich znaczenia dla całości polskich zasobów. W [nawiasach kwadratowych] podano nazwiska osób, których informacje znacząco przyczyniły się do tej weryfikacji.

Wytłuszczeniem podkreślono ostoje, których włączenie do sieci wydaje się w świetle niniejszej analizy niezbędne dla zachowania przynajmniej w minimalnym sensownym stopniu polskich zasobów roślin z załącznika II Dyrektywy.

ROŚLINY

Aconitum firmum ssp. *moravicum* - spośród trzech miejsc występowania w Polsce, grupujących ok. 5 lokalnych populacji, w propozycji rządowej ujęto tylko jeden obszar i jedną populację - Babią Górę (tam populacja jest w BgPN i mieści się w granicach obszaru, mimo że został zmniejszony. Pominęto ważny dla gatunku **Beskid Żywiecki**, gdzie występuje w masywie Pilska, pod Rysianką i na Wielkiej Raczy. Pominęto także ostoję Beskid Śląski, gdzie tożad morawski rośnie na Baraniej Górze, Klimczoku, a dawniej rósł (wymaga potwierdzenia) także w Masywie Skrzycznego. Liczebność populacji nie jest dokładnie znana, tworzy mieszane populacje z *A. firmum* subsp. *firmum*. [Józef Mitka, Kraków])

Adenophora lilifolia - Aktualna sytuacja gatunku w Polsce jest niejasna, większość danych o występowaniu jest bardzo starych. Z 7 znaczących ostoi w sieci ujęto tylko 3 (Puszcza Kampinowska, Ostoja Poleska, Dąbrowa Grotnicka), a pominęto 4; pominęto Górnienieńsko-Lidzbarski Kompleks Leśny, Ostoję Piską, wzgórze Chęcińsko-Kieleckie i Ostoję Knyszyńską - a w tych dwóch ostatnich zgodnie z danymi SDF miały być najlepsza populacja w Polsce (ocena B). Jednak dane SDF NFOŚ & IOP nie odwzorowują populacji polskiej, będąc oparte raczej na danych historycznych. Informacje o aktualnych stanowiskach są bardzo nieliczne, jednak istnieją (por. Buczek A. 2004, Chrońmy Przyr. Ojcz. 60,2: 53-59).

Agrimonia pilosa - z 8 istotnych ostoi ujęto 5 a pominęto 3 (Ostoją Augustowską, Borecką i Knyszyńską). Jednak gatunek nigdzie nie wydaje się zagrożony. uważa się, że jego wciągnięcie do załącznika I Dyrektywy jest raczej nieporozumieniem. Jest to gatunek o szerokim eurazjatyckim zasięgu, który ma nieszczęście osiągać kres swego występowania we wschodniej Europie i, jak każdy gatunek "na krańcach", jest to po prostu rzadki (ale nie jakiś szczególnie zagrożony); jeśli przetrwają odpowiadające mu lasy - przeżyje i on. Może mieć nawet pewne zdolności ekspansji - notowano nowe stanowiska na siedl. antropogenicznych w Bieszczadach, daleko od zwartego zasięgu (zawleczone na sierści owiec z Rumunii?). Stanowiska podlaskie ma zamiar w 2004 monitorować dr Ewa Pirożnikow z Białegostoku, w ramach opracowania Czerwonej Księgi Podlasia. Może być problem krzyżowania z pospolitymi rzepikami [Barbara Sudnik, Warszawa].

Aldrovanda vesiculosa - z 4 istotnych ostoi tylko 1 (Ostoją Poleską) ujęto, a 3 (Puszcza Augustowska, Pojezierze Gnieźnieńskie, Pojezierze Międzychodzko-Sierakowskie) pominęto. Na poj. Międzychodzko-Sierakowskim chodzi o populację w jez. Obierznie k. Pniew, która jest w zaniku. Dane z Pojezierza Gnieźnieńskiego są chyba historyczne - "wymagają weryfikacji" Włączona do sieci Ostoją Poleska jest bardzo istotna (aldrowadna tu czynnie chroniona, w jez.

Łukie najbogatsza dziś populacja w Polsce pochodzi z reintrodukcji, jez. Moszne czynna ochrona), ale niewystarczająca. Groźne jest zwłaszcza pominięcie **Ostoi Augustowskiej** - chyba najistotniejszej w Polsce. Są tam trzy z czterech naturalnych populacji w Polsce ocenionych jako względnie ustabilizowane (jeziora: Kruglak, Mikłaszówek, rozlewisko kanału Augustowskiego k. śluży Mikłaszewo na Pojezierzu Augustowskim) i dalsze populacje ocenione jako "rozwojowe" (w jeziorach: Płotycze i Krzywulek oraz w Kanale Augustowskim - Liczą one po kilka tysięcy okazów). Są także nie ujęte w SDF a istotne populacje w **Lasach Sobiborskich** (część wsch - Żółwiowe Błota; istotna populacja), a także liczne drobniejsze (Gostynińsko-Włocławski PK, Puszcza Noteć). [Ryszard Kamiński, Wrocław].

:-|

Angelica palustris - z 16 znaczących ostoi 7 jest w sieci, a 9 (Wschodnie Pojezierze Krzywińskie, Uroczyska Lasów Janowskich, Puszcza Bolimowska, Przełom Wisły w Małopolsce, Pałuki, Jezioro Gopło, Górznięsko-Lidzbarski Kompleks Leśny, Bystrzyca Jakubowicka) pominięto.

:-| !

Apium repens - z dwóch polskich ostoi obie pominięto! .W ostatniej dekadzie *Apium repens* obserwowano w Polsce tylko na 9 stanowiskach na Pojezierzu Gnieźnieńskim oraz 2 stanowiskach na Pojezierzu Leszczyńskim, przy czym jednego z nich (w Szreniawie) nie potwierdzono w roku 2003 mimo specjalnych poszukiwań. Już wcześniej, mimo wielokrotnych badań nie odnaleziono trzeciego stanowiska tego gatunku, podawanego wcześniej z Pojezierza Leszczyńskiego. Największa populacja *A. repens* w Polsce zlokalizowana jest nad jeziorem Brenno, leżącym na Pojezierzu Leszczyńskim (w granicach proj. obszaru siedliskowego **Pojezierze Sławskie**). Składa się ona z kilkuset kwitnących i kilkudziesięciu słabo owocujących osobników. Na podstawie wielokrotnych obserwacji można stwierdzić, że liczebność tej populacji utrzymuje się na stałym poziomie. Wielkość populacji skupionych w 9 blisko siebie położonych punktach na **Pojezierzu Gnieźnieńskim** waha się od kilkunastu do kilkudziesięciu osobników [Bogdan Jackowiak, Poznań].

:-| !

Asplenium adulterinum - z czterech polskich ostoi tylko jedną włączono (Kamionki), a trzy (Góry Sowie i Bardzkie, Wzgórza Kielczyńskie, Góry Bialskie i Masyw Śnieżnika) grupujące razem 6 kolejnych stanowisk gatunku pominięto. Włączona populacja z Kamionek to poniżej 20% polskich zasobów gatunku. Pominięto najsilniejszą polską populację na **Wzgórzach Kielczyńskich**, gdzie rośnie ok. 60% polskich zasobów gatunku; jest to jedyna populacja > 100 sztuk i w dodatku jedyna o zadowalającej kondycji i tendencjach dynamicznych. [Ludwik Żołnierz, Krzysztof Świerkosz, Wrocław]

†?

Botrychium simplex - aktualna sytuacja gatunku w Polsce jest niejasna, większość danych o występowaniu jest bardzo starych, prawdopodobnie ten gatunek już w ogóle w Polsce wyginął. Wymaga pilnego rozpoznania. W sieci są Jeziora Szczecineckie, wykazane w SDF jako jedyna znacząca polska ostoja, jednak rozpoznanie w 2003 i 2004 nie potwierdziło istnienia stanowisk gatunku [W. Żukowski, P. Pawlaczyk, Poznań]

:-|

Buxbaumia viridis - 2 z 5 znaczących ostoi wykazanych w SDF są w sieci (Tatry, Roztocze Środkowe) a 3 pominięto (Ostoja Popradzka, Góry Kaczawskie, Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika). Stan populacji nieznan.

†?

Caldesia parnassifolia - aktualna sytuacja gatunku w Polsce jest niejasna, prawdopodobnie już w ogóle wyginął. Jedyna znana ostoja (k. Międzyrzecz) oceniona jako nieznacząca, ale włączona do sieci w ramach obszaru "Dolina Leniwej Obry"; jednak wizja lokalna nie potwierdziła występowania [W. Żukowski, Poznań; A. Jermaczek, Świebodzin].

:-|

* *Campanula bohemica* - całość polskiej populacji jest w granicach Karkonoskiego Parku Narodowego i jest włączona [P. Kwiatkowski, Wrocław].

:-|

* *Campanula serrata* - z 3 wykazywanych ostoi włączono 2 (Tatry i Bieszczady), a pominięto 1 (Beskid Żywiecki). Jest to jednak wystarczające bo w Tatrach i Bieszczadach skupia się zdecydowana większość polskich populacji; dane z Beskidu Żywieckiego są stare i wymagałyby potwierdzenia, ale nigdy nie było tam dużych populacji [H. Piękoś-Mirkowa, Kraków].

:-|

Carlina onopordifolia - wszystkie 3 znaczące ostoje (Wały, Stawska Góra, Ostoja Nidziańska) są włączone do sieci.

:-| !

* *Cochlearia polonica* - polski endemit którego jedyna ostoja (**Ostoja Środkowojurajska**) nie jest włączona do sieci!! . Istnieją tylko stanowiska zastępcze z udanej metaplantacji: z trzech istniejących stanowisk - w źródłach Centurii, w jednym ze źródeł Wiercicy i w jednym ze źródeł Rajeczniczy (dopływu Żebrówki) między Prądlami a Szczekocinami, szanse przetrwania ma

tylko to pierwsze. Populacja w Centurii liczy tysiące osobników, rośliny są w dobrej kondycji, przechodzą pełny cykl generatywny, jest mnóstwo siewek (wrzesień 2003). Szanse zachowania stanowiska są bardzo duże; potencjalnym zagrożeniem jest zmiana stosunków wodnych z przyczyn naturalnych (zanikanie źródeł w obszarach krasowych) lub antropogenicznych - to obecnie znacznie zmalało ze względu na stagnację w przemyśle. Na pozostałych dwóch stanowiskach utrzymują się populacje złożone z kilkudziesięciu osobników o bardzo słabej kondycji głównie z powodu nadmiernego ocienienia [R. Kaźmierczakowa, Kraków].

* *Cochlearia tatras* - jedyna polska ostoja (Tatry) jest włączona do sieci.

Cypripedium calceolus - 16 z 31 znaczących polskich ostoi jest włączonych do sieci. Pominięto 16 istotnych ostoi - Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie, Przełom Wisły w Małopolsce, Pojezierze Brodnickie, Pasma Krowiarki, Ostoja Augustowska, Ostoja Środkowojurajska, Leśnictwo Góry, Lasy w dolinach Brdy i Wdy, Lasy Bierzwnickie, Jeziora Raduńsko-Ostrzyckie, Górznieńsko-Lidzbarski Kompleks Leśny, Góry Slonne, Góry i Pogórze Kaczawskie, Dolina Radwi, Chotli i Chocieli, Beskid Śląski. Chociaż sam stopień ujęcia stanowisk w sieci nie jest najgorszy, groźny jest brak wystarczającej reprezentacji geograficznej - zupełne pominięcie wszystkich sudeckich i pomorskich populacji tego gatunku - grupujących się w obszarach: **Pasma Krowiarki, Góry i Pogórze Kaczawskie, Jeziora Raduńsko-Ostrzyckie, Dolina Radwi, Chotli i Chocieli.**

†? *Dichelyma capillaceum* - aktualna sytuacja gatunku w Polsce jest niejasna, być może już w ogóle wyginął. Pominięto w sieci jedyną ostoję, z której była w Polsce wykazana (Puszcza Zgorzelecko-Osiecznicka). Co prawda była tam oceniona jako nieznacząca (D) i nie potwierdzona współcześnie [A. Stebel, Katowice; P. Urbański, Poznań].

? *Dicranum viride* - status niejasny. Gatunek powinien występować głównie w Karpatach, jednak w SDFach jako jedyną znaczącą ostoję wskazano Pojezierze Drawskie na Pomorzu Zachodnim. Pojezierze Drawskie pominięto w projekcie sieci, jednak prawdopodobnie gatunek znajdzie się w ostojach karpacczych, choć nie był z nich wykazywany.

Drepanocladus vernicosus - włączono tylko 3 z 10 znaczących ostoi (Roztocze Środkowe, Łysogóry, Dębnińskie Mokradła), a 7 (Górznieńsko-Lidzbarski Kompleks Leśny, Jeziora Raduńsko-Ostrzyckie, Ostoja Napiwodzko-Ramucka, Ostoja Środkowojurajska, Puszcza Wkrzańska, Uroczyska Lasów Janowskich, Uroczyska Puszczy Solskiej) pominięto. Jednak stan i status polskich zasobów niejasny. Gatunek na pewno w wielu miejscach jest i dobrze się ma na odpowiadających mu torfowiskach (np. **Górznieńsko-Lidzbarski Kompleks Leśny**)

! *Echium russicum* - obie ostoje (jedyne polskie stanowiska - Dobużek i Czumów w **Zachodniowolyńskiej Dolinie Bugu**) tego gatunku pozostawiono poza siecią. Na stanowisku Dobużek utrzymuje się kilka osobników. Na stanowisku w Czumowie było podobnie, ale wyhodowano w Ogrodzie Botanicznym w Lublinie i zasilono populację, w wyniku czego obecnie jest ok. 100 osobników [M. Kucharczyk, Lublin].

! *Eleocharis carniolica* - w Polsce odnotowany w trzech miejscach: w proponowanej przez NFOŚ & IOP pominiętej w projekcie sieci Ostoi Jaśliskiej oraz na dwóch stanowiskach w Kotlinie Sandomierskiej, dla których ostoi w ogóle nie projektowano. Status tych populacji oraz stan polskich zasobów wymaga doszczegółowienia [W. Paul, Kraków]

Erysimum pieninicum - jedyną polską ostoję (Pieniny) włączono do sieci.

! *Galium cracoviense* - pominięto jedyną ostoję w Polsce tego endemicznego gatunku!! (**Ostoja Olsztyńsko-Mirowska**).

* *Galium sudeticum* - całość polskiej populacji jest w granicach Karkonoskiego Parku Narodowego i jest włączona [P. Kwiatkowski, Wrocław].

? * *Gentianella bohemica* - gatunek priorytetowy (!) z załącznika II DH, lecz fakt jego występowania w Polsce został pominięty w materiałach Ministerstwa i Instytutu Ochrony Przyrody i dlatego nie był uwzględniany w SDF-ach, nie ma obrazu w których ostojach występuje. Dane o jego stanowiskach są w większości historyczne, a współczesne tylko wyrwykowe - np. w projekcie planu ochrony PN Gór Stołowych wykazano dwa stanowiska.

! *Gladiolus paluster* - jedyne miejsce gdzie ostatnio występował (kilkanaście osobników) to rezerwacja Sulistrowicka w **Masywie Ślęży**, pominiętym w projekcie sieci. W 2000 r. notowano tak ok. 20 osobników. Jednak w 2003 już nie odnaleziony, na Czerwonej Liście Dolnego Śląska

uznany już za wymarły y[W. Berdowski, Wrocław]; ze względu na znaczenie tej informacji wymaga jednak jeszcze poszukiwań.

 Ligularia sibirica - z 4 znaczących ostoi 2 (Torfowisko Sobowice, Torfowisko Chelmskie) są włączone do sieci; dwie - w tym jedną o podstawowym znaczeniu - pominięto. Najważniejszym, a pominiętym w projekcie, stanowiskiem *Ligularia sibirica* w Polsce jest torfowisko **Pakosław**, gdzie żywotna populacja liczy ponad 1000 osobników. Jest ono jednym z nielicznych stanowisk w Europie i - poza Rosją - chyba największym pod względem liczebności. Jednocześnie jest bardzo zagrożone, przy czym tempo zmian na torfowisku w ostatnich latach przybrało na sile. Konieczna pilnie eliminacja użytkowania łowieckiego (wywóz padliny, ziemniaków, buraków, siew topinamburu i in. obcych roślin), odbudowa stosunków wodnych i stopniowe odkrzaczanie. Pominięta ostoja Suchy Młyn to małe stanowisko na terenie LP, tu na razie wystarcza "cicha ochrona", dużego zagrożenia nie ma (niezbędna jest trzebież drzewostanu Ol), włączenie do sieci N 2000 nie pociągałoby żadnych dodatkowych wydatków, ale pominięcie też nie wpłynie na los tego stanowiska [R. Olaczek, Łódź]

 Linaria loeselii (*Linaria odora*) - z 3 znanych znaczących ostoi 2 (na Mierzei Wiślanej i w Słowińskim PN) są włączone do sieci; jedną pominięto. Pominięte stanowiska na Mierzei Jezior Jamno i Bukowo są ważne ze względów biogeograficznych - ponieważ są to stanowiska kresowe. Ostatni raz były kontrolowane w połowie lat 90-tych [L. Frey, Kraków]

 Liparis loeselii - 16 z 34 znaczących ostoi włączono do sieci. Pominięto 18 ostoi: Zakole rzeki Wel, Wschodnie Pojezierze Krzywińskie, Puszcza Drawska, Pojezierze Międzychodzko-Sierakowskie, Pojezierze Gnieźnieńskie, Pojezierze Brodnickie, Pakosław, Ostoja Napiwodzko-Ramucka, Ostoja Knyszyńska, Ostoja Borecka, Ostoja Augustowska, Opolska Dolina Odry, Lasy Wałeckie, Lasy w dolinach Brdy i Wdy, Lasy Sobiborskie, Lasy Gostynińsko-Włocławskie, Jezioro Gopło, Górznieńsko-Lidzbarski Kompleks Leśny. Mimo że liczba włączonych stanowisk wydaje się satysfakcjonująca, nie odzwierciedla ona stopnia włączenia polskich zasobów. Dla polskiej populacji lipiennika kluczowe są stanowiska w pominiętej w projekcie **Puszczy Augustowskiej** (szczególnie część pn., przyległa do Pojezierza Sejneńskiego, oraz Dolina Rospuły), a także nie rozważane dotychczas populacje na **Pojezierzu Sejneńskim**, istotna populacja przylega też od zewnątrz do granic Ostoi Wigierskiej (potrzebna korekta granicy). To skupienie jest najważniejszym obszarem występowania gatunku w Polsce. Istotne znaczenie ma także skupienie stanowisk w obszarze **Pojezierza Gnieźnieńskiego** [P. Pawlikowski, Warszawa]

 Luronium natans - z 10 znaczących ostoi 6 włączono a 4 pominięto. Jednak nie na wszystkich włączonych obszarach gatunek rzeczywiście jest - naprawdę istotne są: Sandr Brdy, Pełcznica, Bobolickie Jeziora Lobeliowe, Jezioro Piasek. Stanowiska w Jeziorach Szczecineckich i Jeziorze Miedwie są tylko historyczne. Pominięte populacje: w **Jeziorach Wdzydzkich**, w **Jeziorze Krasne** oraz w jez. k. Trzcianki (**Puszcza Drawska**) są dobre i żywotne - przy tak małej liczbie żywych stanowisk są istotne dla gatunku i ich pominięcie jest ze szkodą [J. Szmeja, Gdańsk].

 Marsilea quadrifolia - pominięto obydwie ostoje z których została wykazana w Polsce (Dolny Wieprz i Ostoja Goczałkowicka) w których ten gatunek jest notowany. **Dolny Wieprz** to stanowisko sztuczne z reintrodukcji, jednak tu istnieje populacja. Stanowisko goczałkowickie nie istnieje i jest dopiero projekt reintrodukcji.

 Meesia longiseta - jedyna polska ostoja (Tatry) jest w sieci.

 Orthotrichum rogeri - jedyna polska ostoja (Karkonosze) została włączona, choć i tak oceniona była jako nieznacząca (D); status populacji niejasny.

 * **Pedicularis sudetica** - całość polskiej populacji jest w granicach Karkonoskiego Parku Narodowego i jest włączona [P. Kwiatkowski, Wrocław].

†? **Plagiomnium drummondii** - status gatunku niejasny, w ogóle nie wiadomo czy jest składnikiem flory Polski. Jego notowanie z terenu Polski jest uważane za pomyłkę.

 Pulsatilla patens - z 17 polskich znaczących ostoi tylko 6 włączono (Sandr Brdy, Puszcza Białowieska, Ostoja Wigierska, Puszcza Kampinoska, Ostoja Wielkopolska, Ostoja Nadwarciańska). Występowanie w Ostoi Wielkopolskiej jest jednak prawdopodobnie już tylko historią. 11 obszarów skąd była wskazana pominięto (Puszcza Kozienicka, Pojezierze Brodnickie, Ostoja Sieradowicka, Ostoja Napiwodzko-Ramucka, Ostoja Knyszyńska, Ostoja Augustowska, Lasy Wałeckie, Lasy w dolinach Brdy i Wdy, Lasy Gostynińsko-Włocławskie,

Górznieńsko-Lidzbarski Kompleks Leśny, Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie). Ze względu na rozproszone występowanie w dużych kompleksach leśnych, ocena polskich zasobów jest trudna, jednak wiele danych, w tym ujętych w SDF, nie odpowiada rzeczywistości i ma charakter historyczny. Gatunek zmniejsza liczbę stanowisk; dlatego wydaje się, że powinny być dodane wszystkie istniejące jeszcze silniejsze populacje tego gatunku - np. z **Ostoi Augustowskiej, Ostoi Knyszyńskiej, Puszczy Kozienickiej i Górznieńsko-Lidzbarskiego Kompleksu Leśnego**.

* *Pulsatilla slavica* - jedyna polska ostoja (Tatry) jest w sieci.

Rhododendron luteum - pominięto jedyną polską ostoję (**Kołacznia**). Jednak gatunek w skali Europy nie zagrożony; w Europie Zachodniej (zwłaszcza w Anglii, Holandii) wręcz rozpowszechniony choć na sztucznych stanowiskach. W Polsce nie obserwuje się rozpowszechniania, choć oprócz Kołaczni jest jeszcze kilka sztucznych stanowisk [J. Piórecki, Bolestraszyce]

Saxifraga hirculus - z 14 znaczących ostoi 5 (Sandru Brdy, Puszcza Białowieska, Ostoja Wigierska, Orle, Dolina Biebrzy) włączono. Jednak z tej listy tylko Ostoja Wigierska i Dolina Biebrzy rzeczywiście zawierają współczesne populacje, dane z Sandru Brdy, Puszczy Białowieskiej i Orle są prawdopodobnie tylko historyczne. Pominięto w projekcie 9 ostoi (Zakole rzeki Wel, Pojezierze Brodnickie, Ostoja Napiwodzko-Ramucka, Ostoja Knyszyńska, Ostoja Augustowska, Lasy w dolinach Brdy i Wdy, Jeziora Wdzydzkie, Górznieńsko-Lidzbarski Kompleks Leśny, Dolina Radwi, Chocieli i Chotli) z których gatunek był wykazywany; jednak aktualność także tych danych jest podobna jak poprzednich. Gatunek zmniejsza liczbę stanowisk. Współcześnie istniejące (potwierdzone po 1990 r.) i dlatego warto włączyć populacje są na pewno w Dolinie Radwi (obszar **Dolina Radwi, Chocieli i Chotli**), Welskim PK (obszar **Zakole rzeki Wel**), okolicach Kalisza i Przytarni (obszar **Jeziora Wdzydzkie**), a przede wszystkim w **Puszczy Augustowskiej**, w tym w dolinie Rospudy, na torfowisku przylegającym od zewnątrz do Ostoi Wigierskiej (konieczna korekta granic!) i na nie rozważanym dotychczas do sieci **Pojezierzu Sejneńskim** (Dolina Szeszupy) [P. Pawlikowski, Warszawa; J. Błoch-Orłowska, Gdańsk].

* *Serratula lycopifolia* - jedyna polska ostoja (Ostoja Nidziańska) jest w sieci.

Thesium ebracteatum - 4 z 9 znaczących ostoi włączono do sieci, ale 5 (Zakole rzeki Wel, Przełom Wisły w Małopolsce, Ostoja Knyszyńska, Ostoja Augustowska, Górznieńsko-Lidzbarski Kompleks Leśny) pominięto. Stan polskiej populacji niejasny, nie wiadomo czy dane aktualne. Na pewno mocna populacja jest w świetlistych dąbrowach w pominiętym obszarze **Górznieńsko-Lidzbarski Kompleks Leśny** [T. Załuski, Toruń]

Tozzia carpathica - z 4 polskich ostoi 2 włączono (Bieszczady i Babia Góra), ale 2 (Beskid Śląski i Beskid Żywiecki) pominięto. Jednak jest to wystarczające, bo na Babiej Górze i w Bieszczadach jest rzeczywiste centrum występowania, a dane z Beskidu Śląskiego i Żywieckiego są stare i dopiero wymagałyby potwierdzenia [H. Piekoś-Mirkowa, Kraków].

Trichomanes speciosum - jedną ostoję (Panieńskie Skały) włączono, a jedną (**Góry i Pogórze Kaczawskie**) pominięto, ze względu na rzadkość gatunku (po kilka osobników na stanowiskach) powinny być obie [M. Krukowski i K. Świerkosz, Wrocław].

**RANKING OBSZARÓW PROPONOWANYCH DO NATURY 2000 (KONCEPCJA NFOŚ & IOP) WEDŁUG
RÓŻNORODNOŚCI GATUNKÓW ROŚLIN Z ZAŁĄCZNIKA II DYREKTYWY SIEDLISKOWEJ**

Analiza oparta na danych SDF - istnieje niebezpieczeństwo, że użyte dane są tylko historyczne. Uwzględniono tylko gatunki, dla których obszar jest znaczący (A, B lub C)

Nazwa ostoi	Liczba gatunków roślin z zał. II DS, dla których jest istotna	Czy włączona do projektu rządowego
Górznieńsko-Lidzbarski Kompleks Leśny¹	8	NIE
Ostoja Augustowska	7	NIE
Ostoja Wigierska ²	7	Tak
Tatry	7	Tak
Dolina Biebrzy	6	Tak
Ostoja Knyszyńska	6	NIE
Puszcza Białowieska ³	6	Tak
Puszcza Kampinoska	6	Tak
Bieszczady	5	Tak
Góry i Pogórze Kaczawskie	5	NIE
Ostoja Napiwodzko-Ramucka	5	NIE
Ostoja Piska	5	NIE
Ostoja Poleska	5	Tak
Puszcza Drawska	5	NIE
Puszcza Zielonka⁴	5	NIE
Beskid Śląski⁵	4	NIE
Jeziora Szczecineckie ⁶	4	Tak
Karkonosze i Góry Izerskie	4	Tak
Lasy w dolinach Brdy i Wdy	4	NIE
Ostoja Nidziańska	4	Tak
Pieniny	4	Tak
Pojezierze Brodnickie	4	NIE
Sandr Brdy	4	Tak
Zakole rzeki Wel	4	NIE
Beskid Żywiecki	3	NIE
Dolina Prądnika	3	Tak
Dolna Wisła	3	NIE
Jeziora Raduńsko-Ostrzyckie	3	NIE
Ostoja Borecka	3	NIE
Ostoja Przedborska	3	Tak

¹ Jednak nie wszystkie gatunki współcześnie potwierdzone

² Jednak konieczna korekta granic o przylegające od zewnątrz do granicy torfowisko z bardzo silnymi populacjami *Liparis loeselii* i *Saxifraga hirculus*

³ Jednak duża część danych okazuje się stara i nie potwierdzona

⁴ Wysoka pozycja w rankingu wynika na pewno w ujęciu w SDF danych historycznych i nie odpowiada współczesnej rzeczywistości

⁵ Dane w dużej części okazują się stare i wymagające potwierdzenia

⁶ Jednak podane w SDF gatunki współcześnie nie potwierdzone. Obszar jednak słusznie włączony ze względu na siedliska przyrodnicze

Ostoja Środkowojurajska	3	NIE
Pojezierze Gnieźnieńskie	3	NIE
Pojezierze Międzychodzko-Sierakowskie	3	NIE
Przełom Wisły w Małopolsce	3	NIE
Roztocze Środkowe	3	Tak
Solecka Dolina Wisły	3	NIE
Włocławska Dolina Wisły	3	NIE
Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie	3	NIE